

LEKÁRSKE OKIENKO

SPOZNÁVAME DIAGNÓZY DETÍ

Rizikové predmety a látky pre tráviaci trakt u detí

Diskovité (alebo „gombíkovité“) batérie

Predstavujú najväčšiu hrozbu pre deti, po ich prehltnutí môže nastať vážne poškodenie zdravia a niektoré prípady môžu končiť aj smrťou dieťaťa.

V súčasnosti ide o najpoužívanejšie **baktérie** - nájdeme ich vo všetkých diaľkových ovládačoch (televízor, auto, klimatizácia, rolety...) ale tiež v detských hračkách. Batérie sa po prehltnutí dostávajú do kontaktu so sliznicou tráviacej rúry. Ak sú aktívne-nabité, tak v mieste,

Poleptanie lúhom u 1,5 r. dieťaťa signalizovali už zmeny na perách a v dutine ústnej

kde uviaznu sa vybijajú. Pri vybijaní vznikajú pod pozitívnu elektródou kyslé metabolity, pod zápornou zásadité. Ich priamym pôsobením vzniká poleptanie tkanív. Ďalším účinkom je termické poškodenie tkanív. Tepelným účinkom na tkanivá uvoľneným teplom pri vybijaní

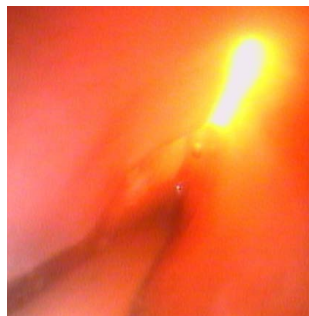
batérie. Treťou nezanedbateľným faktorom je mechanický tlak batérie na tkanivá pri jej uviaznutí. Uvedené účinky sa sčítavajú a preto **vážne poškodenie tkanív** môže nastať už **od 30 min. po prehltnutí batérie**. Väčšie ničivé účinky spôsobujú plne nabité batérie a batérie väčších rozmerov, ktoré s vyššou pravdepodobnosťou uviaznu na jednom mieste).

Každý rodič, alebo človek, ktorému je dieťa zverené do opatery by mal vedieť o **riziku, ktoré hrozí po manipulácii a požití batérie dieťaťom**. V prípade, ak sa tak stane treba urýchlene **vyhľadať lekársku pomoc** (endoskopické pracovisko, kde sa dá batéria u dieťaťa v celkovej anestézii vybrať). Ak nie je dostupné takéto pracovisko v prijateľnom čase, je možné zmierniť ničivé účinky batérie podávaním medu (cca 1 lyžica každých 20 min.). Nič iné dieťaťu nepodávame (žiadne potraviny, tekutiny, lieky)!!!

Magnety

Ich ničivý účinok sa prejavuje pri vzájomnom **prítiahnutí magnetov tlakom na tkanivá** ktoré sú medzi týmito magnetmi. Podľa polohy magnetov môže byť postihnutý pažerák, žalúdok, alebo črevo. Rovnaký ničivý efekt vzniká medzi magnetom a magnetickým kovom. Takže napr. dieťa môže požiť magnet a ak po nejakej dobe prehltne predmet z magnetického kovu (kovová matica, podložka, ...) tak výsledok môže byť rovnaký ako spôsobujú čisté magnety. V ostatnom čase pribudli

do spektra magnetov obzvlášť silné magnety z neodýmia. Na trh boli

Perforácia medzi pažerákom a priedušnicou po poleptaní diskovitou batériou

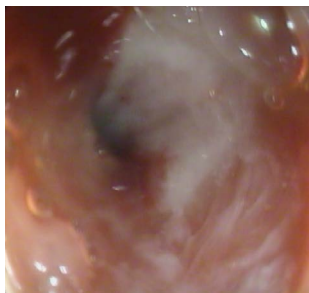
dokonce uvedené guľičky z neodýmia ako „hračka“ pre (staršie) deti. Tieto guľičky lákajú zvlášť malé deti a nezriedka ich prehltnú. Stane sa to aj starším deťom z nepozornosti. Účinok pôsobenia magnetov sa prejaví za niekoľko hodín až dní po prederavení tráviacej rúry.

Zákernosť magnetov spočíva v „tichom“ intervale vznikajúcom od okamihu prehltnutia magnetov po vznik ťažkostí. Veľakrát rodičia aj deti zabudnú, že dieťa sa pred nejakým časom hralo s magnetmi. Ťažkosti sa väčšinou začínajú nenápadne len tráviacim diskomfortom, postupne však ťažkosti naberajú na intenzite a vážnosti. **Pri podozrení na prehltnutie magnetov je vždy nutné vyhľadať lekársku pomoc a tento údaj povedať**. Diagnostike pomáha rtg vyšetrenie, pretože magnetické predmety sú dobre

zobraziteľné pri rtg vyšetrení. Liečebný prístup je individuálny-podľa aktuálneho nálezu. Ak sú magnetické predmety dosiahnuteľné endoskopom- tak sa extrahujú endoskopicky. Ak sú už mimo dosahu a pretrvávajú spojené na jednom mieste v tráviacej rúre – musia sa vybrať chirurgicky a poškodené miesta sa musí ošetriť. Ak ide len o jeden magnet, prípadne dva až tri magnety už spojené, nemajúce tendenciu prítlačiť tkanivá medzi sebou – je možný konzervatívny postup – s vyčkaním na prirodzené opustenie tráviacej rúry (spolu so stolicou). Preto je dobré, aby po prehltnutí predmetov rodičia doniesli – pokiaľ ešte majú rovnaké predmety – vtedy je možné spraviť skúšku ako magnety účinkujú mimo tela dieťaťa. Výhodné to je aj pre nácvik endoskopickéj extrakcie telies. Optimálne je zabrániť dostupnosti magnetov v detskom veku.

Žieraviny

Najčastejšie sú to kvapaliny, ale žieravé môžu byť aj pevné látky a plyny. Tvoria ich široké spektrum kyselín, lúhových, oxidačných činidiel, riedidiel atď. **Najviac poleptaných detí je vo veku od 2 – do 5 rokov.** Je to vek zoznamovania sa dieťaťa s okolím, jeho vlastné skúmanie. Hmatanie, obľizovanie a prehĺtanie takmer všetkého, čo je v dosahu die-

Lahké poleptanie požeráka u 5 r. dieťaťa po čistiacom prostriedku

ťaťa patrí k prirodzeným aktivitám. Usmernenie týchto aktivít závisí len od opatrovateľa detí (najčastejšie rodiča). Pri podcenení schopnosti dostať sa k nebezpečným látkam u detí mladších ako 2 roky, sa stretávame s poleptaniami aj v tejto vekovej kategórii. Významným lákadlom pre deti sú pestrofarebné obaly, do ktorých sa plnia čistiace prostriedky a lákavými tiež sú príjemné vône týchto výrobkov.

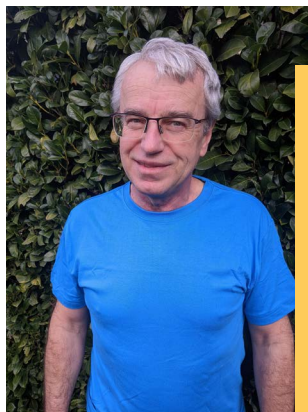
Opakované intervencie s návrhom zmeny vzhľadu obalov sa stretli s neúspechom u výrobcov – komerčné ciele boli uprednostnené. Jediným akceptovaným ústupkom bolo zavedenie bezpečnostných uzáverov nádob s rizikovým obsahom. Nie všetky uzávery sú však ľahko otvárateľné aj pre dospelého človeka, preto sa často uzávery na nádobách nedotahujú, alebo sa nádoby nechávajú pootvorené. U detí v pubertálnom a adolescentnom veku bývajú niekedy reálne suicidálne tendencie. Veľmi nebezpečné a bohužiaľ nie zriedkavé je prelievanie, alebo presypanie nebezpečných látok do iných obalov (najčastejšie sú v dosahu potravínových obalov – napr. PET fľaše). V týchto prípadoch sa samozrejme leptať všetci – dospelí aj deti. Opakované sme mali poleptané deti, ktoré vypili žieravinu z malinokových fliaš (niekedy to bolo takmer vzápätí po ich naplnení). V zásade by sa takéto látky nikdy nemali distribuovať do iných obalov a čo je podstatné, mali by byť uložené na miestach, ku ktorým nemajú deti prístup (stojať za to ich držať aj v uzamknutých skrinkách). **Škody spôsobené žieravinami môžu invalidizovať dieťa na celý život.**

Ak už vznikne situácia, že dieťa požilo žieravú látku, alebo ak sa nedá vylúčiť, že sa dostalo s látkou do kontaktu treba **neodkladne vyhľadať lekársku pomoc.** Pre rozhodovanie o diagnostickom a terapeutickom postupe je dobré zobrať

Ťažké poleptanie požeráka po požití čistiacich granúl NaOH u 2 r. dieťaťa

nebezpečnú látku (resp. orig. obal) so sebou, aby sa dal identifikovať obsah nebezpečnej látky, jej koncentrácia a pod. **Po požití žieraviny nepodávame žiadne látky na neutralizáciu ani nevyvolávame zvracanie.** Práve pri zvracaní je riziko vdýchnutia tejto látky a tiež iného obsahu žalúdka (riziko vdýchnutia je väčšie aj preto, že žieraviny môžu pri prechode hltanom zničiť senzorickejšiu signalizáciu v hltane). Ak by došlo k vdýchnutiu obsahu zo žalúdka, tak okrem tráviaceho traktu vzniká poškodenie aj dýchacieho traktu. Posúdenie, či došlo k poškodeniu steny tráviacej rúry, resp. k určeniu miery jej poškodenia slúži endoskopické vyšetrenie, ktoré je vhodné vykonať do 24 hod. od úrazu.

MUDr. Jaroslav Bibza, PhD.